

Az egyházi tanítás tudománya

Ösztönösen háritunk el mindenfajta „újítást” a templomban, és arra hivatkozunk, hogy „nagyapáink és nagyanyáink” is így imádták az Urat.

3. oldal

Példamutatás a családban

A család a közösségi és hitbeli tanulás legfontosabb kerete és színtere. Itt tanuljuk meg a magatartásformákat Isten és az emberek felé.

4. oldal

Az atyák örökségével

Fekete Károlyt, a Tiszántúli Egyházkerület nemrég megválasztott püspökét kérdeztük a már mögötte és a még előtte álló útról.

5. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2015. MÁRCIUS XXVI. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

FENYEGETŐ HATALMAK

Sötét, fenyegető hatalmakkal szállt szembe az Egyház Pásztora az Ő nyájáért. A minket fenyegető sötét hatalmak nem egy elvont, távoli illúzió vagy jól hangzó teológiai szofizma: jelen vannak a mindennapi életünkben. Nagy árat fizetett ezért Jézus, hogy ezek az erők ne gyűrjenek maguk alá! Ő ezért szenvedett a keresztfán, hogy megszabadítson ezektől a hatalmaktól, amiket egyszerűen csak úgy nevez az Ige: Bűn.

A sötét hatalmagnál is van nagyobb hatalom, és ez a legnagyobb Hatalom megtörte a bűn erejét. Krisztusban szabad emberként állunk Isten előtt. Jó, ha ezt egyre jobban tudatosítjuk az életünkben: mi már szabadok vagyunk. Sokszor nem így érezzük, pedig ezek a hatalmak már legyőzettek.

A harcnak még nincs vége. Aki Jézusban hisz, az a gonosz támadásainak van kitéve, és rabul ejtheti. Körülöttünk nyüzsögnek ezek a gonosz hatalmak, támadásokat indítanak, és mi sokszor tévedésbe esünk. Elcsábülünk emberi kapcsolatainkban, tisztátalanná válik szexuális életünk, kell a modern popmuzsika, az internet, 7x24 órán át. Hitünk védőpajzsa mögül gyáván, meghunyászkodva kukucskálnak ki, mint egy tőkfilkő, mert elvesztettük valóságérzetünket. Bálvánnyá vált a Facebook: ime, itt vagyok! Nézd, ez vagyok én! S anélkül, hogy tudnánk, saját arculatunk, profilunk reménytelen rabjainvá válunk. (folytatás a 2. oldalon)

A NYÁJ NÉLKÜLI PÁSZTOR

A Szentírás többször is visszatérő képe a pásztor nélküli nyáj. Ma mintha ez is megfordult volna. Pásztor van, egyre több, a spiritualitás soha nem látott módon növekszik a világban, ám nyáját már alig látni. A magányos lelkiség modern és sok mindent ígér: megvilágosodást, nyugalmat, letisztult elmét, sőt, egyféle Isten-élményt is akár. És nem kér érte semmit, nem ad feladatot. Ezért olyan népszerű: mindent ígér, és semmit nem kér érte. Akár az első bűnesetkor... Isten viszont nem megvilágosodott, magányos elméket szeretne látni, hanem a Kijelentés világosságában járó közösséget. „Egymás terhét hordozzátok, egymást szeretetben szenvedjétek el!” A közösség mindig teher-

rel, önkorlátozással is jár. A közösség is egy kereszt, a szónak a legevangéliumibb értelmében. „Aki követni akar engem, vegye fel az ő keresztjét” – mondja Urunk. Szükségünk van erre a teherre. Biztos alapokon, egyensúlyban és tántoríthatatlanul tart. Ma már nem keresi az ember a közösség fájdalmasan gyönyörű terhét. Szabad akar lenni, de ugyanakkor spirituális is. Élményeket, szárnyalást szeretne, de a másokra való figyelés terhe nélkül. Nem kívánatos a nyáj, egyre kevesebb nyáj van már. Vajon fog-e hitet találni az Úr, amikor visszajön majd? A hit ugyanis szívbéli bizalom dolga is. Nem csak a Pásztorban, de a nyájában is.

FENYEGETŐ HATALMAK

(folytatás az 1. oldalról)

De ezeknek a megfoghatatlan hatalmaknak a bálványozására készlet bennünket sok mindenben a saját szívünk is. Minden bálvánnyá válhat: a munka, a család, a gyermekek, a vagyon, a rang, a szociális helyzetünk, a tudás, az egészség, a bélyeggyűjtemény.

Az istenutánzat olyan fontos hatalom, hogy az ember annak imádata közben elveszíti az élet értelmét. Pénz, idő, energia nélkül marad. Az istenutánzat, a bálvány biztonságot, békét, örömet és jövőt ígér. Azt is megígéri, hogy akik őt imádják, sikeres emberekké válnak. Soha nem vállnak azzá.

Isten Igéjében sokszor olvashatunk tévtanítókról, megtévesztőkről: „Meglásások, hogy senki ne legyen, aki bennetek zsákmányt vet a bölcselkedés és az üres csalás által, amely emberek rendelése szerint, a világ elemi tanításai szerint és nem Krisztus szerint való.” Ami nem Istentől való, negatívan befolyásol, az ember maga veszíti el magát.

A Biblia úgy beszél a bálványokról, mint a házasságban a paráználkodásról. Csak ez nem testi, hanem lelki paráznaság.

Meghatározhatók-e, hogy melyek a bálványaid? Igen: próbáld meg elemezni a merengéseidet, az álmodozásaidat. Mi tetszik annyira? Mi olyan édes ebben az életben? És elemezd a rémálmaidat, a lidércnyomásokat. Mitől félsz a legjobban? Mitől lenne értelmetlen az életed, ha elveszítenéd? Mert abban van a fenyegetettség, hogy bálvánnyá válhat.

Isten azonban a mi Szabadítóink akar lenni. A sötét hatalmak reánk akarnak telepedni, hogy velük éljünk. Ilyen lehet a legújabb technológia, a tudomány, a divat, a politikai meggyőződés, filozófiai rendszerek, ezek mind-mind irányíthatnak bennünket. Eppen úgy, mint a szabadság és a másság elfogadásának az ideológiája, a kifélcemodott tolerancia. Mi szabadok vagyunk – mondják ezen hatalmaknak a szolgálói, tévútra vezetve bennünket.

Sok sötét hatalom fenyeget bennünket. De hirdeti azt is, hogy Isten megszabadított bennünket a sötét hatalmasságoktól, és átvitt az Ő szerelmes Fiának Országába. Ő nem hajolt meg a gonosz hatalma előtt, amikor megkísértette Őt a pusztában. Ő az Ő tiszta Lelkével győzedelmeskedett a kereszten a gonosz felett. Benne védelmet élvezünk, benne biztonságban vagyunk, benne szabadok vagyunk.

CSOMAY ÁRPÁD

BÖLCS PÁSZTORLÁS

„Adok majd nektek szívem szerint való pásztorokat, akik hozzáértéssel és okosan legeltetnek benneteket.” (Jer 3,15)

Múlton való rágódás és jövőbeli tervezetések hálózák be, sokszor lehetetlenítik el jelenben való élésünket. Hiszen vagy a múlt hibáin rágódunk, amit megváltoztatni már nem tudunk, vagy jövőnket tervezgetjük, ami még nem jött el. E két véglet „irrealitása” között elvész a most és jelen.

A főnti Ige arra figyelmeztet, hogy jövőnket bátran tegyük le Isten kezébe, mert az Ő terve beteljesül. A szakasz az asszír, ill. babiloni száműzetés utánra egy boldogabb jövőndőt hirdet meg az Izraelből és a Júdából megmaradtak számára. Minden városból és min-

den nemzetségből vissza fognak jutni néhányan a Sion hegyére (14), Jeruzsálembe. Az egyesített népet olyan vezetők, pásztorok fogják majd irányítani, akik a nagy példaképhez, Dávidhoz hasonlóan Isten akaratának engedelmeskednek, akik hozzáértéssel és okosan legeltetik a rájuk bízottakat.

Isten ígéretei Krisztusban teljesedtek be, aki „bölcességnek és értelemnek lelke” (Ézs 11,2). A tudást el lehet sajátítani, meg lehet tanulni, de a bölcsesség Istentől kapott, kegyelmi ajándék. Ezért kérjük Tőle mindannyian azt a bölcsességet, mely reá bizza a jövőt Istenre, a múlt sérelmeit elengedi és feledteti, a jelent és annak feladatait pedig „hozzáértéssel” éli meg.

KIRÁLY LAJOS

A PÁSZTOR DICSŐSÉGE

„Aki magától szól, a maga dicsőségét keresi; aki pedig annak dicsőségét keresi, aki küldte őt, igaz az, és nincs abban hamisság.” (Jn 7,18)

Kálvin nyomán gyakran hangoztatjuk mi lelkipásztorok, akár egy-egy jól sikerült prédikáció, vagy elért siker után, hogy: Egyedül Istené a dicsőség – Soli Deo Gloria! És ez így is van jól, ha őszintén gondoljuk, és nem leplezni akarjuk vele a magunk dicsőségvágyát.

Azonban Isten Igéje nem tiltja meg az egészséges elégedettséget. Az elvégzett munka öröme minket is tovább éleszt, erőt ad számunkra. Nyugodtan meg lehet köszönni egymásnak is a fáradságot, a jó szót is jó szóval, de tudni kell minden ilyen esetet a helyén kezelni. Emberé a köszönet, Istené a hála. A pásztor dicsősége a jó pásztor dicsősége.

Az az ember, aki a maga dicsőségét keresi, beteg ember. Nemrég olvastam egy graffitit ezzel

kapcsolatban: „Vannak emberek, akik, ha az egójukról az ikujukra esnének, szörnyet halnának.” Az önhietség éppen ott gyökerezik, ahol az önbecsülés hiánya. Helytelen önértékelés, zavar. Az énközpontú ember fél attól, hogy nem becsülik meg, ezért ha nem kap pozitív visszajelzést, kiköveteli magának, vagy elmondja őt azt, amit más nem. Ez az, amit látunk a magától szóló, önmaga dicsőségét kereső embertől.

Az Isten dicsőségét kereső ember azonban nem görcsöl, nem pánikol, mert nem sikerorientált. Tudja, hogy minden jó az életében Istentől származik, és a rosszat sem kell egyedül megvívnia, mert Isten gondot visel reá, és nem hagyja magára. Nem az embereknek, nem önmaga szeszélyének akar megfelelni már, hanem arra figyel, aki küldte őt. Élünk mi is úgy, hogy Isten nevére dicsőség, ily módon mireánk pedig áldás térjen!

RÁCZ ERVIN

AZ EGYHÁZI TANÍTÁS TUDOMÁNYA I. RÉSZ

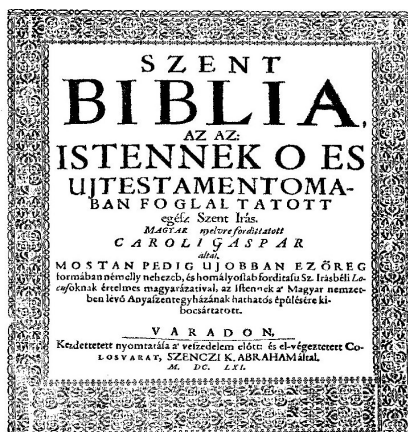
Az istentiszteleti rend megváltoztatására tett kísérletekkel szembeni ellenállás egyik nyomó oka, hogy hajlamosak vagyunk napjaink istentiszteleti rendjét visszavetíteni, mintha ezek már „eleitől fogva” ugyanígy működtek volna.

Ösztönösen háritunk el mindenfajta „újítást”, és arra hivatkozunk, hogy „nagyapáink és nagyanyáink” is így imádták az Urat. Jókai Mór szépirodalmi magaslatra emeli a református istentiszteleti rend összekavarását: Fráter György c. regényében „...rázendített az András-templom karzatán az orgonát. 1536-ban énekelte Szenczi Molnár 1607-ben megjelent 90. zsoltárát... Se olvasói nem tudták (sokan nem tudják manapság sem), maga az írvafestés nagymestere sem tudta, hogy csupán a reformáció százados évfordulója után kezdett lassan elterjedni az orgonával kísért ének, pláne gyülekezeti ének, a reformáció egyházaiban.” – írja Fekete Csaba a Beythe István ágendáskönyvét bemutató kötetében.

Az ősgyülekezet istentiszteletének négy pillére közül most azzal foglalkozunk bővebben, amit Lukács az apostolok tudományának (gör. didakhé = tanítás) nevez. De mit tudtak az apostolok, és miről tanítottak ők? Bizonyágtételük Jézusról szólt, a szemtanúk hitelességével beszéltek el a megváltás történetét: mindent, amit a Názareti mellett láttak, hallottak, tapasztaltak. Jézus volt a közös pont életükben, Ő határozta meg egymáshoz és a világhoz való kapcsolatukat. Volt üzenetük, mondanivalójuk az emberekhez, mert Jézus életük és értékrendjük középpontjában állt. Később a szemtanúk halála indokolta tette az evangélium írásos rögzítését, hogy a későbbi korok embere, lelkipásztora, presbitere és püspöke ugyanolyan hiteles forrásból tájékozódhasson, mint amilyen megbízhatóak maguk a tanítványok voltak.

Az egyház történetének különböző szakaszában más és más szempontok kerültek előtérbe a tanítás terén. A pogányokat először misszionálni kellett, a hitre jutott gyülekezetnek pedig másfajta lelki eledele volt szüksége. Pál apostol számol vele, hogy a hitéletben is van gyermekkor és nagykorúság. A gyermek tejet kap, mert nincs, vagy még nem elég erős a foga, a felnőttek viszont keményebb táplálékot is fogyaszthatnak. Így különböztetjük meg a prédikációt és a homíliát (szentbeszéd). A prédikáció kezdettől fogva missziós célzatú beszéd, a hitetlenek és a pogányok megszólítására szolgált. Ezért nem a liturgiában, hanem azon kívül prédikáltak (ilyen Péter pünkösdi prédikációja, amikor háromezren térnek és keresztkelnek meg). A homília ellenben arra hivatott, hogy a hívó gyülekezetet elmélyítse az ünnepek és az úrvacsora megélésében. Ez már az adott ünnepkörhöz tartozó bibliai igékhez kötődik, és a liturgiában helyet foglaló prózai műfaj.

A középkori egyházban a közhiedelemmel ellentétben igenis volt prédikáció. Róma csak a

tridenti zsinat (1545-1563) után szorítja vissza. Ezt Michael Kunzler a katolikus egyház önvédelmi mechanizmusával magyarázza, amelyik a reformáció hatására úgy próbálta ellenőrizni papjai szolgálatát, hogy mindent, ami a templomban elhangozhat, pontosan szabályozott. A prédikáció és a homília tágas teret engedtek a beszélő szabadságának, ezért nem lehetett alávetni ennek a kontrollnak. A Karoling-korban (8-9. század) a frank birodalomban erős központosság megy végbe: az ország egysége és az egyház megerősítése az uralkodóknak egyformán érdeke. Ezért nagy hangsúlyt fektettek a tanításra. Kialakul egy olyan istentiszteleti egység, amely már ekkor anyanyelven szól, és központi eleme a prédikáció. Pronaunak nevezik, a francia *prône* szóból, ami prédikációt jelent. A pronaun alatt a pap végig a szószéken állt, s a prédikáció, ill. a gyülekezet könyörgései mellett elmondták a hiszek egyet, miatyánkot vagy a tízparancsot.

A pronaun terjedelme miatt elválnak a misétől, és létrejön az a prédikációs istentisztelet, ami később a kolduló rendek munkája nyomán éli reneszánszát, s amelyet a reformátorok közül Zwingli és Kálvin is gyakorolt, a magyar protestáns egyház viszont egészen a 19. századig nem. Hogy miért, arról majd később szövegek! Mai református istentiszteletünk lényegében ennek a középkori formának az adaptációja, ami nagy kanyarral és kitéréssel érkezik meg magyar földre. Amit már most elmondhatunk, hogy a prédikáció kínövi a liturgiát, és ha egy egyórás istentiszteleten 25-30 percet tölt ki a prédikáció, akkor ez 40-50 %-ban sajátítja ki a liturgia időkeretét. Nem csoda, ha minden egyéb szertartási rész háttérbe szorul, egyszerűen ki sem bontakozhat, mert nem jut rá idő. Nem hagyhatom szó nélkül, hogy a legutóbbi időben összemosódott az igehirdetés és prédikáció fogalmának jelentése. Nem szerencsés, mivel a prédikáció az istentisztelet egy jól meghatározott eleme, az igehirdetés pedig sokkal árnyaltabb cselekmény. (Folytatása következik)

GERÉB MIKLÓS

A PÁSZTOR

A füves legelőket és hűs vízü forrásokat kereső, a reá bízott nyáját élete kockáztatásával is megvédő pásztor alakja elevenen élt a Közel-keleti népek kultúrájában.

Izraelben a sivatagi éghajlat miatt a legfontosabb megélhetését a pásztorokdás jelentette. Csak tehetősebb családok fogadtak pásztorokat a nyáj mellé, aki rendszerint fizetesképpen a nyáj egy részét kapta (Jákób is így szolgált Lábánnal!). A kisebb családokban maga a családfő, fiai vagy leányai őrizték a juhokat, ami nem volt mindig veszélytelen.

A nyájra támadó vadállatok bortal és parittyával űzték el, a juhok testi épségéért mindig a pásztor felelt. Ha nem tudta bizonyítani, hogy a juhokkal vadállat végzett, akkor kártérítést kellett fizessen a gazdának.

Nem véletlen az sem, hogy Izrael legnagyobb emberei (Ábrahám, Jákób, Mózes, Dávid király, Ámós próféta) is mind pásztoroként edződtek mielőtt Istentől rendkívüli megbízatást kaptak.

Az Újszövetségben is központi szerepet játszik a pásztor alakja. Már Jézus születésekor fontos szerep hárult rájuk (ők viszik először a hírt másoknak a Messiás születéséről), de később maga Jézus is a jó Pásztorral azonosította önmagát, aki nemcsak megkeresi és vállalja veszi elvesztett juhait (Lk 15,5), de életét is adja övéért (Jn 10,11).

Az első gyülekezet megszűlése után már többen végezték ezt a pásztori feladatot. Az igehirdetés szolgálatát végző apostolokat idővel a diakónusok, majd a presbiterek és a püspökök „tehermentesítették” a gyülekezetek mindennapi gondjai alól.

A diakónusok (szolgálatot végző ember) főleg a gyülekezet anyagi természetű dolgaival és a segélyezésekkel foglalkoztak. A presbiterek (aki elől megy), az ószövetségi vénekhez hasonlóan, a gyülekezet bölcs irányítóiként (hitbeli) tapasztalataikkal mutattak irányt. A püspökök (episzkoposz = felügyelő, felvigyázó) pedig a gyülekezet azon felelős elöljárói voltak, akiknek a tanítói és fegyelmezői teendőik mellett már gazdasági tevékenységei is voltak.

A protestáns „lelkipásztor” megnevezés sem csak egy jól hangzó hivatás-megnevezés (az emberi lelkek istápolója), hanem Jézus Krisztustól rendelt felelősségteljes és sokrétű megbízatás, aminek végzéséhez nemcsak ismernie, de szeretnie is kell pásztorának a nyáját, és nyájának a pásztorát!

TOKÁR SÁNDOR

A FÉRFI AZ OTTHON PÁSZTORA

Megvannak az elképzelések arról, hogy miképpen kell viselkedjen, teljesítsen egy családfő. Sokszor okoz gondot, hogy maguk a férfiak sincsenek igazán tisztában szerepükkel, illetve azzal, hogy mi az, amit ők igazán vállalni és teljesíteni is tudnak a férfi-családfői szerepben.

A férfitől elvárják, hogy védelmet, biztonságot és támaszt nyújtson. Teremtse elő a család anyagi biztonságát. Továbbá a férfi mint családfő legyen nagyvonalú, magabiztos, lelkiileg és fizikailag egyaránt folyamatosan erős. A férfi pedig akkor érzi jól magát, ha meg tud felelni ezeknek az elvárásoknak. Ez azonban nem kevés teher a családfő férfiak számára! Nem véletlen, hogy a férfiak átlagéletkora rövidebb a nőkéénél. Ennek genetikai, de lelki okai is vannak, az elvárások, a felelősség jobban örli őket.

Ritka kivételtől eltekintve, a férfiak nehezebben viselik, ha a nő sikeresebb. Súlyosbodhat a helyzet, ha a férfi elveszti a munkahelyét, és a nő keresetere szorul. A hasonló helyzetbe kerülő nők könnyebben feltalálják magukat. Az anyai feladatok, háztartási munka által nehezebben éri utol őket a feleslegesség érzése. A férfiak azonban az értéktelenség, kisebbségi érzését agresszióval, alkohollal, külső kapcsolatokkal kompenzálhatják.

Ugyanakkor, ha sikeres a férfi, az pozitív lökést ad a családi életben is. Ugyanez igaz a család felől érkező visszajelzésekre is. Ha nyugalom uralkodik a családban, a férfi könnyebben érhet el sikereket munkája területén. De a túlzott teljesítmények hajszolása felborítja az egyensúlyt, s ez mindkét területet negatívan érinti. Ezért is fontos a családon belüli folyamatos, őszinte kapcsolattartás: „mit szeretnétek, mit vártok el, és mi az, amit teljesíteni tudok, illetve mi az, amire nekem van szükségem felőletek?”

Családfőként, vagy a családfő mellett állóként tudnom kell, hogy nem magam adom fel, amikor engedelmes elvárásaimból, hanem a közösséget építem. Azt a közösséget, melynek tagja vagyok, amely mindig elfogad, és amelyik jól megállapozott, kiegyensúlyozottságból gyökerező és hosszú távú sikerekhez vezetheti életemet.

szabó júlia

VEZETÉS ÉS PÉLDAMUTATÁS A CSALÁDBAN

A család a közösségi és hitbeli tanulás alapvető kerete és színtere. Itt tanuljuk meg az alapvető viselkedési mintákat és magatartásformákat Isten és az emberek felé.

Az első három év a leginkább és egy életre meghatározó időszak az ember életében. Az újszülött számára az édesanya a legfontosabb tényező, neki ő a minden. Ebben az időszakban fontos szerepe van az érintésnek, a fizikai kapcsolatnak, mint a szeretet, az elfogadás és ragaszkodás megtapasztalható kifejeződésének. Ezek által alapvetően meghatározott a gyermek idegrendszeri fejlődése, és magatartásának kialakulása! Ha kiegyensúlyozott az édesanyával való kapcsolat, akkor az a gyermek számára érzelmi kötődési biztonságot nyújt, és kedvezően hat későbbi kapcsolataira, másokhoz való kötődésére is.

Az óvodáskorú gyerek jellemző sajátossága a viselkedés érzelmi vezéreltsége. Számára a világ szeret-nem szeret, jó-rossz, bánt-nem bánt ellentétpárokra oszlik. Éppen ezért fontos az elfogadó, a kellemes, otthonos, kiegyensúlyozott, békés légkör otthon és az óvodában egyaránt. Ennek a légkörnek az emléket fogja majd felnőve a gyülekezeti, egyházi közösségben is keresni, ez lesz az alapélménye a hittársak imaközösségének és a lelkiileg elmélyült közösségi hitéletnek is. Ezért kell minden gyülekezet családszerű legyen!

A szakemberek szerint a 4-5 éves korú gyerek még csak az öröm, harag és félelem kifejeződéseit ismeri, de 7 éves kortól már sokkal

szélesebb skálán mozog a kommunikáció képessége. Ebben a korban a gyerekek már értelmezik és használják a mimikát, hangsúlyt, hangszínt, gesztikulációt. Ám ez a kor a palástolás, színészkedés és megjátszás kora is. Fontos, hogy ezekről a magatartásokról szeretettel, de határozottan neveljük le a gyermeket. Az alakoskodás és képmutatás ugyanis nem csak a későbbiekben – házasságában, kapcsolataiban – fog megjelenni, de a hitében, az Istennel való kapcsolatában is.

Iskolás kora fokozatosan kialakul az együttműködési képesség, a feladattudat. Egyre inkább alkalmazkodni tudnak a kialakított szabályokhoz. Azt vesszük észre, hogy gyermekeink egyre inkább önállóak és önfegyelmekkel lesznek. Mindezeket olvasva talán legyintünk, hogy mindez ideális eset csupán. „A mai világban kiegyensúlyozott élet?! Mi is felnőtünk, majd a gyerekeink is felnőnek valahogy...” Nem szabad a gyermekek nevelését az esetlegeségre, a véletlenre bízni. Rossz nevelési döntések egy életen át végigkísérik majd a gyermeket! Próbáljuk meg tudatosabban és türelmesebben nevelni őket, saját érdekünkben is.

A gyermeket nevelő házaspár kapcsolatának az egyik legfontosabb része a közös imádkozás és bölcsesség kérése Istentől. Fontos példa leendő gyermekeinknek, hogy a sikeres emberi kapcsolatok titka egymás véleménynek, személyiségének tiszteletben tartása, úgy hogy közben nem mondunk le saját véleményükről sem. Mindehhez a szeretet mellett alázat és bölcsesség is szükséges. *(Katona Erzsébet nyomán)*

A NAGYSZÜLŐI SZEREP

Nagyszerű ajándék lehet az, ha egy fiatal család számára adott a lehetőség, hogy néhány háznőre éljenek egyik vagy másik szülei, akik aktív, tapasztalt, jókedvű, szerető nagyszülőként nevelhetik az elfoglalt, elfáradt szülők gyermekeit.

Persze, tudhatunk olyan esetről is, melyben a fiatalok egyik szüleiével éltek együtt, mivel nem volt más lakhatási lehetőségük, és éppen a leendő nagyszülők közelsége, erőszkossága, uralkodni akarása miatt vonták meg őket a nagyszülői, magukat pedig a szülői örömeiktől. Úgy döntöttek, inkább nem vállalnak gyereket.

Saját tapasztalatainkra gondolva elmondhatjuk, fontos kérdés: mi a nagyszülő szerepe a családban? A nagyszülői szerepkör (értsük jól!) már nem olyan felelősségteljes, mint a szülői pozíció, de legalább annyira fontos. Az embernek szüksége van arra a tudásra, amit az idősebb nemzedéktől utánzásos, tapasztalati tanulóssal megszerezhet. Az idősebbek megelőzik a fiatalabbakat, és a fiatalabbaknak szüksége van arra, hogy bízzanak az idősebb emberben, és bizonyos dolgokban vezetőknél ismerjék el.

Azoknak az ifjú szülőknek, akik túlértékeltenségből utasítják vissza a nagyszülők segítségét, meg kell érteniük, hogy ezzel saját maguknak is és a gyerekeknek is ártanak. A gyerekek az a jó, ha minél többen szeretik. A szülőnek is az a jó, ha a gyereket nagyszülőre bízhatja, és nem valami idegenre. A legtöbb esetben az unoka új értelmet ad a nagyszülő életének. Boldogságot, hálát érznek, ez fokozza a boldogságérzetüket, életörömlüket.

Jó a nagyszülők segítségével, de akkor igazán hasznos, ha tapintattal, figyelmes együttgondolkodással jár együtt. Mert azt is tudnunk kell, hogy a nagyszülőnek nem kell döntenie, beavatkozni, öröködni, kitarania. Ha elfárad, megteheti, hogy visszavonul. És aztán ismét visszatérhet.

Nagyszülőnek lenni inkább „ünnepi feladat”, mint napi nevelési rutin. Ünnepi feladat, melynek során a nagyszülő felszabadultan nevelhet, a szülő egy bizonyos időszakra felszabadul bizonyos terhek alól, az unoka pedig kiapadhatatlan és bölcs szeretetben lubizolhat.

G. LEVENTE

PÜSPÖK – AZ ATYÁK GAZDAG ÖRÖKSÉGÉVEL

Az egyetemes imahét nyitó istentiszteletén szolgált Nagyváradon ft. Fekete Károly, a Tiszántúli Egyházkerület megválasztott püspöke. Ebből az alkalomból készült vele az alábbi beszélgetés.

– Mindenekelőtt gratulálunk a püspök úrnak a magas tisztségbe történt megválasztásához. Önnel új fejezet kezdődik a Tiszántúli Egyházkerület életében, a másik három kerületben nem történt változás a püspöki tisztségben. Olyan hagyománytisztelő református lelkészcsaládból származik, amelynek örökségét ápolni, már ez komoly feladat. Szólna-e erről az örökségről?

– A mi családunkat apai ágon nagyon messzire nyúlóan, legalább a 18. század első harmadáig visszamenően református tanítók, tanárok és lelképásztorok alkotják. A közvetlen két generációval ezelőtt nagyapám, édesapám református lelképásztor volt, az oldalágon, illetve az apai nagyanyám ágán is vannak ilyen gyökerek. Azt gondolom, hogy évszázadok tapasztalata gyűlt össze a családkban. A lelképásztor és teológiai tanár édesapám pályája, illetve a lelkész-nagyapám emléke, akit én sajnos nem ismerhettem személyesen, mert '57-ben meghalt, én meg '60-ban születtem, egy olyan indíttatás volt, ami engem a debreceni református gimnáziumba vitt. A debreceni refi után, ahol orgonálni tanultam, a miskolci konzervatóriumba kerültem orgonatanaszakra. Akkor már tudtam, hogy egyházzel szeretnék foglalkozni, és mindenki azt javasolta, hogy a zenét minél korábban kell elkezdni, tehát inkább a zenei oldalt erősítem, s majd utána jöhet a teológia. Ez így is történt, úgyhogy a konzervatóriumot elvégezve kerültem a debreceni teológiára, és úgy ott ragadtam, hogy a teológiai évek után a Nagytemplomba kerültem én is segédlelkésznek, majd beosztott lelkésznek. 1992-ig szolgáltam ott, és '92-ben a teológiára kerültem főállásban tanítani. Először a rendszeres teológiai tanszéken voltam, aztán pedig a gyakorlatira kerültem, édesapám után. Mindig egy kicsit zavart engem a név, mert én vagyok a családban, tudomásom szerint, a negyedik Fekete Károly, tehát eléggé meghatározó volt, hogy az első fiúgyermek Károly legyen. Magammal is meg kellett harcolni azt, hogy ne az epigonja legyek az azonos nevű édesapámnak, hanem találjam meg a saját magam útját, hiszen nem a család üdvözt, hanem az a Krisztus, aki személyesen kell, hogy az ember szívét megszólítsa. Voltak nagyon fontos eszközök ebben. A vallástanáromat mindenképpen meg kell említenem, mert Rózsai Tivadar vallástanár nélkül belőlem, hiába voltam Fekete Károly, nemigen lett volna lelképásztor. Nagyszerű órákat tartott, és megszerettette ve-

lem a hitvallásokat. Onnan származik az a gondolkodásmódom, ami összeköt a református identitással, mert ő nagyon jó alapokat adott nekem.

– A gyakorlati teológiai tanszékről rektori tisztségbe került, utána pedig püspöknek választották. Nekünk, váradiaknak, nagy megtiszteltetés, hogy még be sem iktatták a püspök urat, és már itt van Nagyváradon, mintegy történelmi örökséget élve, hisz Debrecen anyagyházkerületünk székhelye volt. Milyen távlatokat lát a két egyházkerület kapcsolatában?

– Először is nagy hála van a szívemben azért, hogy soha nem lehet úgy beszélni a debreceni Református Kollégium történetéről, hogy az ember ne emlegesse föl 1660-at, amikor Váradról el kellett jönnie az akkori református iskolának, és Martonfalvi Tóth György professzor vezetésével jöttek a diákok, és egy nagy megújulást hoztak a debreceni kollégiumba. Az a puritán szellemiség, ami akkor meghonosodott, az meghatározó volt az iskola szemléletében. A történelmi elválasztó határok most, hogy ilyen légiések lettek, még inkább azt eredményezik, hogy jó kapcsolat van. Ha csak a magam pályájára tekintek vissza, hány lelkészre tekeztelen, hány presbiteri konferencián tartottam én magam is előadást a Biblia évében, a Heidelbergi Káté évében ezen a tájon, akkor az is szép számú. Korábban is imahetekeken szolgálhattam a határmenti településeken, több hatodéves hallgatónk van most is, és volt a korábbi években a királyhágómelléki gyülekezetekben. Ez egy olyan élő kapcsolat, amit a testvér-egyházmegyei kapcsolatok tovább erősítenek, és én ezt ápolni szeretném azzal az odafigyeléssel, hogy itt is van természetesen egyházkormányzó, és megvan a saját statutuma ennek az egyházkerületnek, de az a természetes összetartozás, amit ez a földrajzi térség jelent, azt nagyon fontos nekünk ápolni és gondozni, és én ezen leszek.

– Mi őszintén, testvéri szeretettel gratulálunk, és Isten gazdag áldását kérjük életére és egyházkormányzó szolgálatára. Hisszük, hogy gyakran fogjuk itt látni, és még előbbé válik az a kapcsolat, amely személyes és intézményes téren is kiteljesedik.

– Nagyon szépen köszönöm az áldáskívánást, rám fér, mert nagyon felelősségteljes szolgálat ez, és rajtam nem fog múlni a testvéri viszony. Kérem, hogy úgy tekintsenek ránk, a Tiszántúltra, hogy mi tényleg testvérek vagyunk, nem csak a Jézus Krisztusban, hanem a magunk természetes szála szerint is. Isten áldja meg a királyhágómelléki és az erdélyi testvéreket!

VERES-KOVÁCS ATTILA

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Bihari Református Egyházmegyébe kebeleztet, a Fekete-Körös partján, Belényestől 5 km-re található, 900 lelket számláló Köröstárkányi Református Egyházközség pályázatot hirdet a (lemondással) megüresedett lelkési állásra.

A gyülekezet biztosítja a lelkésznek a besorolás szerinti legmagasabb javadalmat, kitűnő állapotban lévő parókiát, a parókia rezsiköltségét (fűtés, világítás) és 10 ár konyhakert használatát. Köröstárkány község központjában I-VIII. osztályos magyar tannyelvű általános iskola működik.

A lelkési állásra az első és második lelkészképesítő oklevéllel, felszentelési igazolással és öt évi önálló lelkési valamint két év segédlelkési szolgálattal (2007/II/12. par) rendelkező lelképásztorok jelentkezhetnek, akik nem állnak kivizsgálás vagy eltiltás alatt.

A gyülekezetben megüresedett az egész normás kántori állás is, melyet szakképzett jelentkezők számára szintén meghirdet az egyházközség presbitériuma.

Jelentkezni lehet 2015. április 5-ig a Bihari Református Egyházmegye Esperesi Hivatalának székhelyén: Nagyvárad, Dimitrie Cantemir út 23. szám, D23-as tömbház, 1. ajtó, telefon: 0259-426-142.

MIKLÓ FERENCZ
esperes

BÖDI KÁLMÁN
főgondnok

HARANG SZÓRÁDIÓ közösségre hív

Partium Rádió: szombat 10:00-11:00
Nagyvárad (89.60 FM) Margitta (105.5 FM)
City Rádió: szombat 18:00-19:00
Szatmárnémeti (106.40 FM)
Nagyvárad (93.8 FM) Zilah (103.3 FM)

LOGIKAI FEJTŐRÖK

1. Két pásztor, János és Péter találkoznak. János azt mondja Péternek: „Adj nekem egy juhót, akkor nekem pontosan kétszer annyi juhom lesz mint neked!” Péter azonban ezt felelte: „Nem! Jobb, ha te adsz nekem egy juhót, mert akkor mindkettőnknek ugyanannyi lesz.” Hány juha van Péternek, és hány Jánosnak?

2. A szabónak van egy 16 méteres posztódarabja, ebből minden nap levág 2 métert. Hányadik nap vágja le az utolsó darabot, hogy meglegyen a pontosan 2 méteres rész?

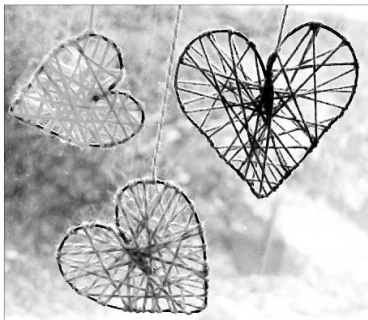
MEGOLDÁS
1. Jánosnak 2, Péternek 5 méter pontosan 2 méter marad.
2. Az utolsó darabot a hetedik napon vágja le a szabó, a nyolcadik nap már nem kell vágna.

KÉZIMUNKA

SZÍVECSKE

Szépséges dekoráció ablakba, falra, ajtóra, csillárra, vagy csak egyszerűen a polcra állítva. Bármilyen méretben és színben elkészítheted, rajtad áll! Csupán egy erős, de hajlítható, papírral bevont drótra (virágüzletekből beszerezhető, a lényege, hogy ne csússzon le róla a fonal) és némi színes fonalra lesz szükséged, eszközként pedig csípőfogót és ollót vegyél elő. Az ollót és a fogót csak óvatosan használd!

JÓ MUNKÁT!

ANNÁCSKA TÖRTÉNETEI – ANNÁCSKA UTAZIK

Megérkezett a hétvége. Annácska lázasan várta, mert anya izgalmas hétvégi programot ígért. Utaznak nagymamát meglátogatni. Rég nem találkoztak, mivel messze lakik, és Annácska alig várta, hogy elinduljanak. Anya sajnos még dolgozni volt. A kislány ötpercenként kinézett az ablakon, vajon nem történt-e valami csoda, és elengedik anyát hamarabb a szolgálatból, de sajnos a csoda elmaradt. Hogy jobban teljen az idő, Annácska rajzolni kezdett. Úgy döntött, mindent lerajzol, ami vele történt. Elővett egy nagy rajzlapot, és elkezdte a munkát. Nagy feladat előtt állt, hiszen nagy a várost sem látta még, ahol laknak. Annyira belefeledkezett a munkába, hogy észre sem vette, már négy óra, és anya nyitotta az ajtót.

– Annácska, készen vagy? Bepakoltad a ruhákat?

– Azonnal, anya! – kezdett el futkosni a lakásban Anna.

– Mit csináltál mostanig, kislányom? – zuhant le a fáradtan anya a székre.

– Lerajzoltam nagyinak az itteni életünket! – válaszolt Annácska.

– Az szép, de a ruhák nem pakolódnak be maguktól! – bosszankodott anya, mert Annácskát nagyon hanyagnak látta.

– Egy perc, és készen vagyok! – viharozott a lakáson keresztül Anna.

Bepakolóztak a kocsiba, és indulhatott a kaland. Annácska már nagyon régen kirándult utoljára. Anyával végigénekeltek az utat, párszor megálltak megnézni a tájat, készítettek néhány fotót, és meghallgatták a madarak csicsérgését az erdőben. Ilyet nem hallani a városban. Megfigyelték, hogy más senki nem állt meg. Az autók sorra viharoztak el mellettük, komor arcú felnőttek utaztak viháncoló vagy civakodó gyerekekkel.

Este lett, mire megérkeztek kipirosodva, nevetgélve. Nagyi már nagyon türelmetlen volt.

– Hol voltatok mostanáig? – kérdezte.

– Anyukám, Annával kirándultunk kicsit. Meghallgattuk a madarakat, lestük a rügyező fákat, és lassan megérkeztünk.

– Mire való az? – kérdezte nagymama, aki ezt nem értette.

Annácska is megpróbálta megmagyarázni, de nagymamának más elképzelése volt az életről. Megvacsoráztak, sokat nevetgéltek, és elhatározták, hogy nagymama nem fogja elrontani a hétvégét.

Másnap nagymamát is elvitték kicsit kirándulni. Túl sokat ült otthon, és jót tett neki az utazgatás.

Vasárnap hazautaztak. Hazaérve Annácska kipakolt, és valamit észrevett. Ott maradt a rajz a táskában. Annácska nem vette elő. Úgy érezte, nagymama úgysem értené. De anya, ahogy észrevette, rögtön lecsapott rá.

– Mi ez, Annácska? Rengeteg minden van rajta!

– Igen, mindent lerajzoltam, ami itt történt velem! – válaszolt a kislány.

– Tényleg? – kérdezte anya. – Gyere csak, meséld el! – ült le mellé.

Annácska a rajz alapján sokat mesélt. Egész este sírtak és nevettek. Megsíratták a gondokat, és együtt nevettek az átélt örömkön. Nagymama nem tudta meg, hogyan érzi magát az unokája, de anya mindent megértett.

TÖTÖS BEÁTA

KERESZTREJTVÉNY

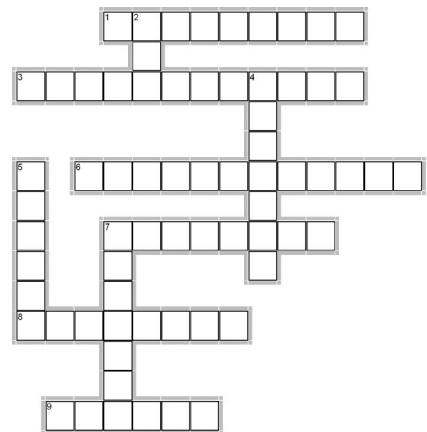
Meg tudod-e nevezni a családtagokat? Tudod, hogy ki kinek a kije? Akkor kalandra fel! Fejtsd meg a rejtvényt!

VÍZSZINTES

1. Édesanyám fiútestvére. 3. Édesapám testvérenek a gyereke. 6. Aki a templomban víz alá tartotta a fejemet. 7. Édesapám lánytestvére. 8. Édesanyám édesanyja. 9. Szülők és gyerekek együtt.

FÜGGŐLEGES

2. Egyik szülő. 4. Szüleim másik gyereke. 5. Ahol lakunk. 7. Édesapám édesapja.

KÖZÖNY ÉS KÖRKÉP SZLOVÁKIÁBAN

A férfi és nő kapcsolatán alapuló házasságának, az azonos nemű párok örökbefogadásának és az iskolai liberális erkölcsoktatás elutasításának kérdésében tartottak népszavazást az elmúlt hetekben Szlovákiában. A kérdés súlyához mérten rendkívül alacsony, alig 21%-os részvétel mindenkit meglepett.

Még a politológusokat is meglepte a szlovákiai népszavazás csúfos kudarca. A még mindig mélyen keresztyénnek és vallásosnak tartott népesség már nem először bizonyította: a keresztyénség sajnos nem elsődleges vezető szempont a társadalom életében.

Akadtak, akik a keresztyén egyházakat hibáztatták, amiért nyilvános üzeneteket fogalmaztak meg a kampányban a templomi szószékekről, és ezzel elriasztották az embereket a szavazástól, s rögtön a közbeszéd tárgyává tették a kérdést: ideje egyszer s mindenkorra rendezni, hogy az egyház belebeszélhet-e a társadalmi ügyekbe. Ez is a kudarcba fulladt referendum egyik hozadéka: az egyház államról történő teljes leválasztásának felmelegítése és elővétele, hiszen nyílt titok, amúgy is dolgozik rajta a szlovák kulturális minisztérium, csak még nem tartotta időszerűnek, hogy élesben tűzze napirendre a kérdést. Most sokan látják úgy: ettől a mélyen keresztyénnek és vallásosnak tartott társadalomtól nem kell tartania többé a liberális kormányzateléteknek.

Ha ilyen fontos kérdésekben a választópolgárok alig egy ötöde fejtett ki véleményt, más ilyen jellegű kérdésben sem nagyon tesz majd egyebet, mint megvonja a vállát – állítják a társadalomtudományokkal foglalkozó szakemberek.

A liberális körök győzelmi mámorban úsznak, ugyanis megítélésük szerint a népszavazás kudarca fényesen bizonyítja társadalmi elfogadottságukat, ezért nyomást kell gyakorolniuk a kormányra, hogy kezdje meg a jogaik rendezését, hiszen a társadalom többsége nyitott és elfogadó az azonos neműek párkapcsolatainak egyenjogúsítására.

A felvidéki magyaroknak is kijózanító üzenetet küldött ez a népszavazás. A 21,41%-os országos részvételi mutatóval szemben a magyarlakta vidékeken alig van település, ahol a szavazókedv meghaladta volna a 10 százalékot. Ez egyértelműen a közöny, a nemtörődomség, a minden mindegy szellem eluralkodásának a jele – állapítja meg a felvidek.ma szlovákiai magyar hírportál.

EGYÜTT A JÁKÓB KÚTJA KÖRÜL

Nagybányán, idén első alkalommal, Bak Major Enikő református lelkipásztor javaslatára együtt imádkozott a város keresztyénsége, és minden este a felekezetek templomaiban hallgathatta a város lelkipásztorainak igehirdetését.

A megbeszélte sorrend alapján az imahét kezdő és záró istentiszteletét minden felekezet saját templomában tartotta. Az imahét többi alkalmain pedig Bak László református lelkipásztor a Szentháromság római katolikus templomban, Szmutku Róbert római katolikus plébános az óvárosi református templomban, Román János római katolikus esperes-plébános az evangélikus templomban, János Csaba baptista lelkipásztor a Krisztus Király római katolikus templomban, Tasnádi András Zsolt református lelkipásztor a baptista imaházban, valamint Köncze Geréb Árpád evangélikus esperes-lelkipásztor az újjáépített református templomban hirdette Isten ígétét.

Minden este az egyházak képviselői halk orgonaszó kísérete mellett vonultak be, vizet öntöttek az asztalon elhelyezett tálba, ezzel szimbolizálva az egyházak egységét.

A hét elvezetett az élő víz forrásához, Jákób kútjához, ahol Jézus a megvetett samá-

riai asszonnyal találkozik. Itt mondja Jézus: „Adj innom!” Az asszony készségesnek mutatkozik, hogy vizet adjon. A beszélgetés során Jézus felfedi küldetését. Beszél a vízről, arról, hogy Ő tud örök életre buzdó vizet adni.

Az elhangzott történet és az igék magyarázata megerősített bennünket abban, hogy elfogadjuk, tiszteljük és szeressük embertársainkat akkor is, ha nem a mi felekezetünk, hanem más nyájnak a tagjai!

Örömmel tapasztaltuk hogy városunk különböző felekezetéhez tartozó hívek estéről estére zsúfolásig megtöltötték a templomokat, együtt imádkoztak, és közelebb kerültek Istenhez és egymáshoz is. Az eddig ismeretlen személy ismertté vált. Együtt imádkoztunk a keresztyénség egységéért, és a következő időkben igyekszünk életünket egyénileg és közösségekben is Jézus Krisztus akarata szerint igazítani.

Hálát mondunk, és köszönetünket fejezzük ki minden felekezet lelkipásztorának, aki részt vett az imahét megszervezésében és lebonyolításában. Ezzel a cselekedetükkel is bizonyosságot tettek a nagybányai keresztyének, hogy bármelyik felekezetéhez is tartozzanak, egy Pásztoruk és Uruk van.

LAKATOS NELLA
a Nagybánya-Óvárosi Református Egyházközség presbitere

SZÓRVÁNYGONDOZÁSI STRATÉGIA

A szórvány kérdéssel is foglalkozott Bogárdi Szabó István püspök úr a Dunamelléki Ref. Egyházkerület januári hagyományos évkedő lelkészgyűlésén. Jómagam is szót kértem a beszámolóját követő hozzászólások kapcsán. Megköszönve a szólás lehetőségét, a 2011. magyarországi népszámlálás felekezeti hovatartozásából „eltűnt” több mint egymillió magyar – ill. munkavállalási előjellel fémjelzett, tömeges – uniós kitelepülések kapcsán, 3 percben kiemelttem, hogy aki elmegy a Kárpát-medence tömbreformátusságából, nem mindig érkezik meg a nyugat-európai testvérek (értsd: a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozó Szolgálat) közösségébe! Sajnálatosan nem is tudnak rólunk, mint ez itt is kiderült. Kiemelttem, hogy Szolgálatunk az egyedüli magyar és református egyházjogi törvényességgel, az Egyetemes Konvent és Ravasz püspök legitimitásával azóta is folyamatosan működő, felekezeti öntudatunk nem véka alá rejtő keretszervezet, és az Európai Unió megalakulása óta hollandiai alapítványként hivatalos polgárjogi bejegyzéssel is rendelkezik. Mi, a nagy nyugat-európai szórványban nemzetmegtartó magyarok és reformátusok, de nem a felekezeti elkülönülés mellett ágálunk. A Kárpát-medencei honfitársaink körében és a másod- ill. harmadgenerációs, magyarul már alig tudó, sokféle felekezetű gyülekezeteink szép csokorba fogásával az ökumené magyar szórványközösségben megjelenő (nem csak protestáns) felekezeti sokszínűséget ápoljuk. Mindenkit kérek, kölcsönös párbeszéd elkezdésével támogassa erőfeszítéseinket, nem csak nemzetazonosságunk és jövőnk megtartásában, de a vallás és vállalatok szellemében a manapság Európa-szerte széttelapított honfitársaink érdekében is. Mindenekelőtt az európai szórványgondozás égető gondjait kell megtárgyalnunk, melyben 7 évtizedes múltunkkal egyfajta szakértőknek tekinthetjük Szolgálatunkat, mert a mostani stratégia – csúnya kifejezéssel élve – berepülő pilótákkal, a másik fél bevonása nélkül aligha oldható meg. Annak ellenére, hogy hiányzik a tájékoztatás rólunk mind az egyházi, mind a világi médiában, folytatjuk munkánkat azzal a jó reménységgel, hogy a most elvetett mag kikel.

DR. BÉKÁSSY N. ALBERT,
gyermekonkológus, egyetemi tanár, Svédország

ÉVFORDULÓ

CASPAR OTHMAYR (1515–1553)

500 éve, 1515. márc. 12-én született Caspar Othmayr német lutheránus lelkész, iskolarektor, komponista. Annak a kétszólamú éneknek (bincinium) az atyja, melyből számos gyűjtemény jelent meg a 16. században, s amelyet a múlt században Kodály Zoltán elevenített fel. Több művét Luther Márton inspirálta, emlékére írt zeneműve, az *Epitaphium Lutheri* (1546) a reformátor halálós ágyán mondott utolsó szavainak állít emléket. Himnuszai mai egyházi kórusműgyűjteményekben is szerepelnek.

FRANZ DELITZSCH (1813–1890)

125 éve, 1890. márc. 4-én hunyt el Franz Delitzsch német lutheránus teológus, rostocki (1846), erlangeneni (1850) és haláláig lipcei (1867) teológiai professzor.

A zsidómisszió céljára Lipcseben létrehozta (1886) a halála után nevét is viselő, 1948-ban Münsterben újr alapított *Institutum Judaicum Delitzschianum*-ot, héber nyelvre fordította le az Újszövetséget (1877). Legnagyobb munkája a Carl Friedrich Keil-lal közösen írt, 10 kötetes Ószövetség-kommentársorozat (1861-).

SELMA LAGERLÖF (1858–1940)

75 éve, 1940. márc. 16-án hunyt el Selma Lagerlöf svéd lutheránus író, a Svéd Tudományos Akadémia tagja, az első női irodalmi Nobel-díjas (1909). Műveit számos nyelvre lefordították, megfilmesítették. Regényeit átszővi a vallásos élet, a misztika és a legenda. Oktató mesekönyve, a *Nils Holgerson csodálatos utazása* (1906-07) világszerte népszerű. A *Krisztus-legendák* (1904) elbeszélései misztikus, deris, egyfajta apokrif evangéliumi történeteket tárnak elénk Jézus életéről.

DÁVIDHOZ ÉS SALAMONHOZ KÖTHETŐ BULLÁKAT TALÁLTAK

Eddig csak kevés közvetlen régészeti bizonyíték volt rá, hogy Dávid és Salamon királysága a bibliai leírások szerint kialakított állam volt – egy új ásatás azonban rávilágíthat arra, hogy létezhetett a bibliaihoz hasonló királyság a Kr. e.10.század környékén a mai Izrael területén!

A Mississipi Állami Egyetem kutatói hat olyan agyagpecsétet találtak, amelyekkel hivatalos leveleket zárhattak le, valahogy úgy, ahogy később a viaszpecségeket is használták. Ez azt mutatja, hogy a területen a Kr. e. 10. század környékén létezett központosított kormányzás – ahhoz hasonló, mint amit a Biblia Dávid és Salamon király uralkodása alatt leír.

Dávid a héber szövegek szerint elhódította Izrael területét az őslakosoktól, a jebuzitáktól. Legyőzte Góliátot, és az ő vérvonalából származik a Messiás, Jézus Krisztus is. Salamon, Dávid fiának uralkodása alatt béke honolt Izraelben. Ő építette az első templomot Jeruzsálemben, hajóflottát állított fel a Vörös-tengeren, és adókat vetett ki az országra. Ezek az adókötelezettségek erős ellenállást váltottak ki a népből, halála után az ország szinte azonnal két részre, Izraélre és Júdeára szakadt.

Az ásatások egy Khirbet Summeily nevű helyen zajlanak, amely Dél-Izraelben, a Gázai övezettől keletre található.

„Az előzetes kutatásaink alapján azt állapíthatjuk meg, hogy a területen politikai aktivitás létezett, és volt egy elit réteg, ami azt

AZ EGYIK FELTÁRT, 3 CM-ES PECSÉT A KHIRBET SUMMEILY-I ÁSATÁSOKRÓL

AZ ÁSATÁS HELYSZÍNE

sugallja, hogy egyfajta állam már kialakulóban, a korai fázisában lehetett” – írta Jimmy Hardin, a kutatás vezetője a Near Eastern Archaeology tudományos folyóiratban megjelent tanulmányában. „Biztosak vagyunk benne, hogy ezek a bullák a vaskor időszakával, azaz a Kr. e. 10. századdal hozhatók összefüggésbe, régészeti leletekkel is alátámasztva Dávid és Salamon király létezését, ahogyan az a héber írásokban is fellelhető.”

Ez a hat pecsét az első ilyen jellegű lelet a Kr. e. 10. századból, ezért számít nagyon különlegesnek a felfedezés. A bullák jelentős segítséget nyújthatnak annak a régi vitának az eldöntésében, miszerint léteztek-e már a vaskorban államok és kormányzatok. Az a terület, ahol az ásatásokat folytatták, valahol Júda és Filisztea között helyezkedett el. Erről a környékről korábban úgy hitték, hogy lakói a vaskorban kezdetleges mezőgazdasággal foglalkoztak.

A pecsétek és további régészeti leletek azonban arra engednek következtetni, hogy valamiféle politikai rendszer már a vaskorban is megjelent erre felé – sőt, az elmúlt évek ásatásai kimutatták, hogy kifejezetten kevés mezőgazdasági munkát végeztek a környéken, sokkal inkább állattartással foglalkoztak, ami az Ószövetség leírásait erősíti meg. A kutatók elsősorban ezt fogják vizsgálni, az első feladat, hogy megállapítsák, pontosan mit is csináltak az emberek Khirbet Summeily-ben a Kr. e. 10. században – tájékoztat a tanulmány.

FRISKA

A debreceni református teológia homlokzatára van felírva a híres mondat: *Ora et Labora!* (Imádkozzál és dolgozzál). Egyszer egy kolozsvári teológushallgató a debreceni teológiára látogatott. Mivel nem találja a teológia épületét, hát bekopog a debreceni püspöki

hivatalba. Csillagotni szeretné a műveltségét, ezért így szól az ajtó nyitó segédlelkészhez:

– Az *Ora et Labora* keresem! A segédlelkész rezzenéstelen arccal válaszolt:

– Én a *Labora* vagyok. Az *Oremus* a kertben pipázik.

HARANGSZÓ

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület gyülekezeti lapja
ISSN 1221-0323

Megjelenik kéthetente. Ára 1,50 lej.

Szerkesztőbizottság: Ghittea-Szabó József-Levente, Tóth Beáta, Oroszi Kálmán, Rác Ervin, Tokár Sándor, Wagner Erik.
Felölős szerkesztő: Visky István. **Tördelőszerkesztő:** Petrikó Ildikó. **Szerkesztőség:** 410001 Nagyvárad, Moscovoi (Szilágyi Dezső) u. 14. Sz. Tel.: 0726-242824, 0259-416067. E-mail: harangszo.ujzag@gmail.com. Honlap: www.kiralyhagomellek.ro. Készült a Királyhágómelléki Református Egyházkerület Szenci Kertész Ábrahám Nyomdájában. **Felölős vezető:** Wagner Erik. A lap terjesztése a lelkési hivatalokon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező írásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.